HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אילימא תחתיו דזב [1]מואיש אשר יגע במשכבו נפקא אלא הנוגע בכל אשר יהיה הזב תחתיו ומאי ניהו עליון של זב (א)(והנושא נמי יטמא ומאי ניהו נישא מ"ט והנשא כתיב) [א]נתקו הכתוב מטומאה חמורה והביאו לידי טומאה קלה לומר לך שאינו מטמא אלא אוכלין ומשקין אימר נתקו הכתוב מטומאה חמורה דלא מטמא אדם לטמא בגדים אבל אדם או בגדים ליטמא אמר קרא יטמא טומאה קלה משמע ותחתונו של בועל נדה מנלן דתניא [2]ותהי נדתה עליו יכול יעלה לרגלה ת"ל [ג]יטמא ז' ימים ומה ת"ל ותהי נדתה עליו שיכול לא יטמא אדם וכלי חרס ת"ל ותהי נדתה עליו מה היא [ב]מטמאה אדם וכלי חרס [ג]אף הוא מטמא אדם וכלי חרס אי מה היא [ד]עושה משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים אף הוא עושה משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים ת"ל וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא שאין ת"ל וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא ומה ת"ל וכל המשכב אשר וגו' [ה]נתקו הכתוב מטומאה חמורה והביאו לידי טומאה קלה לומר לך שאינו מטמא אלא אוכלין ומשקין [ג]פריך רב אחאי אימא נתקו הכתוב מטומאה חמורה והביאו לטומאה קלה דלא ליטמא אדם לטמויי בגדים אבל אדם ובגדים ליטמא אמר רב אסי יטמא טומאה קלה משמע אימא ותהי נדתה עליו כלל וכל המשכב פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט משכב ומושב אין מידי אחרינא לא אמר אביי יטמא ז' ימים מפסיק הענין הוי כלל ופרט המרוחקין זה מזה [ו]וכל כלל ופרט המרוחקין זה מזה אין דנין אותו בכלל ופרט רבא אמר לעולם דנין וכל ריבויא הוא מתקיף לה רבי יעקב אימא כהיא מה היא לא חלקת בה בין מגעה למשכבה לטמא אדם ולטמא בגדים לחומרא אף הוא לא תחלוק בו בין מגעו למשכבו לטמא אדם ולטמא בגדים לקולא [ה]אמר רבא עליו להטעינו משמע: מפני שהן בועלי נדות וכו': אטו כולהו בועלי נדות נינהו א"ר יצחק מגדלאה [י]בנשואות שנו: והן יושבות על דם וכו': תניא אר"מ אם הן יושבות על כל דם ודם תקנה גדולה היא להן אלא שרואות דם אדום ומשלימות אותו לדם ירוק דבר אחר [ז]יום שפוסקת בו סופרתו למנין שבעה מתקיף לה רמי בר חמא ותספרנו ואנן נמי ניספריה דקיימא לן [ח]מקצת היום ככולו אמר רבא אם כן שכבת זרע דסתר בזיבה היכי משכחת לה והא מקצת היום ככולו אי דחזאי בפלגא דיומא ה"נ הכא במאי עסקינן (א) דחזאי סמוך לשקיעת החמה וליקום ולימא ליה לקרא כי כתיבא סמוך לשקיעת החמה כתיבא אין על כרחך [ט]שבקיה לקרא דאיהו דחיק ומוקי אנפשיה בעי רמי בר חמא [י]פולטת שכבת זרע מהו שתסתור בזיבה [י]רואה היתה וסותרת

או

רש"י

אילימא תחתיו דזב. דהוא מדרס הזב: **ומאי ניהו נישא.** בגד הנישא על הזב. מאי טעמא והנושא והנישא כתיב לא ידענא מאי היא ונראה בעיני שהוא פי' משובש: **נתקו הכתוב מטומאה חמורה.** מדכתיב[ט] וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא והנושא אותם יכבס בגדיו ומדלא ערבינהו ונכתוב וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו והנושא אותם יכבס בגדיו ואפסקינהו ביטמא מכלל דהאי יטמא לאו באדם ובגדים קמיירי אלא באוכלין ומשקין והנושא אותם נדרש בתורת כהנים[י] לנושא משכבו ומושבו של זב: **אימא.** להכי אפסקינהו קרא דלא יטמא אדם לטמא בגדים שעליו להכי כתב יטמא דאדם לחודיה טמא או אם נגעו בגדים יהו בגדים טמאים ולא הוא: **יעלה לרגלה.** יעלה לסופה. כגון בא עליה בששי שלה יטבול בליל המחרת כמותה: **ז' ימים.** ואפילו בא עליה בשביעי: **מה היא מטמאה אדם.** לטמא בגדים שעליו דאתי בקל וחומר ממשכבה אף הוא מטמא אדם לטמא בגדים שעליו: **וכלי חרס.** בהיסט. ואע"ג דאין כלי חרס מקבל טומאה אלא מאוירו בהיסט זב וזבה מיטמא כדכתיב (ויקרא טו) (כל כלי[מ]) חרס אשר יגע בו הזב ואמרי' במכילתין[נ] איזהו מגעו שהוא ככולו הוי אומר זה היסטו: **שאין ת"ל וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא.** שהרי כבר נאמר ותהי נדתה עליו ובדידה כתיב [שם] וכל הנוגע במשכבה יכבס בגדיו: **מטומאה חמורה.** שלא יהיה משכבו חמור כמשכבה לטמא אדם ובגדים שעליו: **אבל אדם ובגדים.** או אדם אם תגע[ס] בו או בגדים אם תגע[ס] בהם: **מידי אחרינא לא.** כגון אדם וכלי חרס: וכל המשכב ריבויא הוא ולאו פרטא: **אימא כהיא.** בועלה כמותה דהא אקשינהו קרא: **לחומרא.** שניהן מטמאין אדם לטמא בגדים: **אף הוא לא תחלוק בין מגעו למשכבו.** ולקולא שניהם לא יטמאו דהא במשכבו פשיטא לן שנתקו הכתוב הלכך במגעו נמי שאם נגע באדם לא יטמאנו לטמא בגדים דהא כתיב [שם] ותהי נדתה עליו דהוקשו הוא והיא בהאי קרא: **עליו.** להחמיר משמע ולא להקל: **אטו כולהו בועלי נדות נינהו.** והא איכא פנויים: **אם הן יושבות על כל דם ודם.** שהן רואות בין טמא בין טהור יושבות עליו ז' ימי נדתה שהתחילע) מונה משנשתנה מראה דם ותמנה ז' ימים: **תקנה גדולה היא להם.** אבל אינן עושות כן אינן מונות אלא מראייה ראשונה כשאר נשים וזהו קלקולה שרואה דם אדום ומשלימתו לדם ירוק כגון ראתה ירוק תחלה סבורה היא שהיא טמאה ומונה ממנו ז' ימים וכשרואה בחמישי שלה דם אדום אינה משמרת אלא שני ימים להשלים ז' לראייתה הראשונה והיא צריכה למנות מראייה שניה: **יום שפוסקת בו.** כשהיא רואה ג' רצופים לאחר ז' ימי הנדה והויא זבה ופוסקת באמצע היום סופרת אותו קצת היום שעד הערב למנין שבעה נקיים ואנן ז' נקיים שלמים בעינן לזבה: **א"כ.** דלענין נקיים מקצת היום ככולו זב שפסק והתחיל לספור וראה קרי וקיי"ל דסותר אותו היום ותו לא בהמפלת בשמעתא קמייתא (לעיל דף כב.) ואי מקצת היום ככולו מאי סותר הא איכא קצת היום לבא: **אי דחזאי בפלגא דיומא כו'.** קושיא היא. ומשני ולימא ליה לקרא כו' בתמיה: וקא מהדר לאוקמי אתקפתיה **אין על כרחיך שבקיה לקרא כו'.** דכיון דקיי"ל בכל דוכתי מקצת היום ככולו איהו דחיק ומוקים אנפשיה בסמוך לשקיעת החמה: **פולטת.** כגון ששמשה בזוב ופסקה והתחילה למנות ופלטה מהו שתסתור מניינה הא דקיי"ל [שבת פו.] דפולטת טמאה משום רואה היא וסתרה:

או

תוספות

והנשא כתיב. חסר וי"ו. תימה דבמסורת הוא מלא מיהו מצינו שהמסורת הוא חולק על הש"ס במסכת שבת (דף נה:) גבי בני עלי מעבירם כתיב ובמקראות שלנו כתיב מעבירים מלא: **מה היא מטמאה אדם וכלי חרס.** משום דבהשותפין (ב"ב ט:) גבי נושא נבלה ומדרס[פ] אע"ג דמטמא שאר בגדים שעליו אינו מטמא אדם וכלי חרס לכך נקטינהו הכא: **כלל ופרט המרוחקין זה מזה.** מפורש בפ' החובל (ב"ק פה.): **תניא א"ר מאיר וכו'.** לרבי יוחנן דאמר בפ' כל היד (לעיל יט:) ירד ר"מ לשיטת עקביא בן מהללאל וטימא דם ירוק יפרש דם ירוק דהכא לאו ירוק ממש כי ההיא דלעיל אלא דיהה ממנו וכן לעקביא מטמאה כותית דם ירוק דיהה מדם ירוק שהוא טמא ולעיל פי' בע"א: **סופרתו** למנין ז'. וא"ת א]ודאמר בכילד צולין[צ] [ובמס' נזיר] (דף טו:) מקצת היום ככולו וזבה גדולה אמר התם דמשכחת אליביה ברואה בין השמשות וכי ככותים סובר דהכי פריך לקמן (דף סט.) לרב דאמר יום שפוסקת בו עולה למנין שבעה ורב ככותאי אמרה לשמעתיה וי"ל דר' יוסי לית ליה מקצת היום ככולו אלא בסוף ספירה כמו שומרת יום אבל בתחלה כמו שאומרים כותים מודה דלא אמרינן ומה שקשה מפ"ק דר"ה (דף י.) נפרש בסוף[ק] מכילתין[ר] בע"ה[ש]: **דאיהו דחיק ומוקי אנפשיה.** אין האמת כן מדפריך בפ' בתרא (לקמן דף סט.) ורב ככותאי אמרה לשמעתיה: **רואה הויא וסתרה.** אור"י דמשכחת בשמשה בהיתר שתסתור ע"י פליטה אחר ראיית ג' ימים רצופין דקי"ל כרבנן בפ' ר' עקיבא (שבת פו:) דבעינן שש עונות שלמות א"נ אחר ראייה אחת ואחר תיקון רבי זירא[ת] דסופרת שבעה נקיים על טיפת דם כחרדל דמסתמא צריך נמי נקיים מזרע דכעין דאורייתא תקון ומכאן אשה ששמשה וראתה מיד אין לה להתחיל לספור נקיים עד אחר יום ד' דבעינן ו' עונות שלמות וכן פסק ר"ח ואפילו רבא דפליג הכא ארמי בר חמא נראה דחזר בו מדלא השיבו

מסורת הש"ס

א) רש"ל מ"ז, ב) [צ"ל וטמא], ג) כתובות מז. יבמות כד. מו. קדושין יג. (בכורות ט.) [שבועות מא: זבחים קב: חולין סה:], ד) [פסחים ו: ב"ק פה. מנחות נה:], ה) [בס"י איתא אמר קרא עליו], ו) [בס"א: בנישואין], ז) [תוספתא רפ"ה לקמן סט.], ח) [פסחים ד. וש"נ], ט) [פסחים נט: קדושין סח.], י) [לקמן מב.], כ) [ויקרא טו], ל) [מצורע זבים פרק ד], מ) [צ"ל וכלי], נ) [לקמן מג.], ס) [יגע. רש"ל], ע) [ושהתחיל רש"ל], פ) גי' מהר"מ אע"ג דמטמא בגדים שעליו ושאר בגדים אינו מטמא אדם וכלי חרס כו' כצ"ל, צ) [פסחים דף פא. וש"נ], ק) גי' רש"א מכילתין בע"א בעה"י, ר) [דף עא: בד"ה הרואה], ש) [ועיין תוס' פסחים פא. ד"ה אי נמי], ת) [לקמן סו.],

◆

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעָרֶב: ויקרא טו ה
2. וְאִם שָׁכֹב יִשְׁכַּב אִישׁ אֹתָהּ וּתְהִי נִדָּתָהּ עָלָיו וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים וְכָל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו יִטְמָא: ויקרא טו כד

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' במאי עסקינן דחזאי. נ"ב עיין בנזיר דף טז:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוד"ה סופרתו למנין ז' וא"ת הא דאמר ר' יוסי כצ"ל:

◆

מוסף רש"י

רואה היתה וסותרת. משום ראייה טמייה קרא, או משום נוגעת בשכבת זרע, דעד השתא הויא נגיעת בית הסתרים ולא הויא טמאה אלא ביום תשמיש ומגזרת הכתוב וכי פלטה נגעה לבראי ומטמיא (לקמן מב.).

◆

תום' הרא"ש

מאי תחתיו אילימא תחתיו דזב מאיש אשר יגע במשכבו נפקא אלא כל הנוגע בכל אשר יהיה הזב תחתיו טמא נתקו הכתוב מטומאה חמורה וכו' ופי' מדכתיב בכל אשר יהיה תחתיו יטמא והנושא אותם יכבס בגדיו ולא ערבינהו וניכתוב וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו והנושא אותם יכבס בגדיו ואפסקינהו ביטמא מכלל דהאי יטמא לאו באדם ובגדים קאי אלא באוכלין ומשקין ובספרים כתוב מאי ניהו נישא ומ"ט והנושא והנישא כתיב וכתב רש"י לא ידענא מאי היא ונראה בעיני שהוא פי' משובש ובתשובה כתב דה"ג דכתיב וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב והנושא נמי יטמא ומאי ניהו נישא מ"ט והנישא כתיב נתקו הכתוב כו' וה"פ והנוגע בכל אשר יהיה תחתיו דזב בא הכתוב ולימד על המרכב שיטמא במגע דהאי קרא בתר מרכב כתיב וחלק משאו ממגעו שמגעו מטמא אדם ולא בגדים ומשאו מטמא אדם לטמא בגדים כדמסיים ביה קרא והנושא אותם יכבס בגדיו וקאי אכל האמור בענין זב עצמו ומעיינותיו ומושבו ומרכבו כולן מטמאין במשא את האדם לטמא בגדים והכא דרשינן דהאי דכתיב והנושא חסר וא"ו למידרשיה אנישא לעליונו של זב דקאי ארישיה דקרא דכתיב ביה יטמא עד הערב טומאה קלה ונתקו הכתוב מטומאה חמורה שלאחריו וה"ק הנוגע במרכב הזב יטמא טומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין וכן הנישא על הזב דע"כ דרשא דנישא אטומאה דרישא קאי ולא אטומאה דסיפא דטומאה דסיפא כתיב ביה אותם וגבי נישא לא שייך אותם אלא אותם אמקרא קאי דקרינן נושא ודרשא דמסורת ארישא דקרא על גירס' הספ' שכתוב בפי' מאי תחתיו אילימא תחתיו דזב מאיש אשר יגע במשכבו נפקא הקש' דהאי קרא לאו במשכב כתיב אלא במרכב מוקי לה בת"כ. ועוד

עין משפט נר מצוה

טו א מיי' פ"ו מהלכות מטמאי משכב ומושב הלכה ג:
טז ב מיי' שם פ"א הלכה א:
יז ג מיי' שם פ"ג הל"א:
יח ד מיי' שם פ"א הל"א:
יט ה מיי' שם פ"ג הלכה ב:
כ ו טוש"ע י"ד סי' קצו סעיף א:
כא ז מיי' פ"ו מהלכות איסורי ביאה הלכה טז [טוש"ע שם סעיף יא]:

◆

תום' הרא"ש (המשך)

הו"ל לאקשויי דגבי משכב כתיב יכבס בגדיו והכא כתיב יטמא עד הערב ועוד היכי מוקמינן לה באוכלין ומשקין הנוגעים בעליונו הא אין להם טהרה במקוה והכא כתיב יטמא עד הערב: ופריך אימא ניתקו הכתוב מטומאה חמורה כו' כלומר ממאי דהנישא יש לו דין של נוגע במרכב הזב דלמא הנישא יש לו דין דמרכב הזב דמטמא אדם או בגדים: **והנשא** כתיב חסר וא"ו. תימה דבמסורת משמע שהוא מלא (שכתוב בו לית מלא) ומיהו מצינו בכמה מקומות שהתלמוד חלוק על מסורת הספרים בשבת פ' במה בהמה אמר רב הונא בריה דרב יהושע מעבירים כתיב ובכל הספרים שלנו כתיב מעבירים: **מה היא** מטמאה אדם וכלי חרס. פרש"י אדם לטמא בגדים שעליו כלי חרס בהיסט אף בועל נדה כן והקשה השר מקוצי דבסוף זבין תנן בועל נדה כטמא מת אלא שחמור ממנו בועל נדה שמטמא משכב תחתון כעליון. ולפרש"י ליתני נמי שמטמא אדם לטמא בגדים וכלי חרס בהיסט ותירץ הוא דאדם וכלי חרס דנקט היינו דוקא אדם ולא בגדים שעליו וכלי חרס במגע ולא בהיסטו. ותימה א"כ אמאי נקט כלי חרס וי"ל משום שמצינו בטומאות שמטמאין בגדים וכלי שטף ואין מטמאין אדם וכלי חרס כדתנן בפ' בתרא דזבים כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא כלי שטף במגע אבל לא אדם וכלי חרס. (או בת"כ) [ובתו"כ] דריש ליה מקרא בפרש' ויהי ביום השמיני מנין לעשות שאר כלים כבגדים ת"ל יטמא אי יטמא יכול יטמא אדם וכלי חרס ת"ל בגד בגד מטמא ואינו מטמא אדם וכלי חרס. והא דאמרינן בסמוך עליו להטעינו משמע לאו להחמיר עליו לגמרי כמו בנדה. אלא במקצת לטמא אדם וכלים במגע. וכן פי' רבינו שמשון במס' כלים. והביא ראיה מהך ברייתא דת"כ דתאני התם בתר דקאמר ניתקו הכתוב מטומאה חמורה לקלה גבי משכב נמצאת אומר משכבו כמגעו מה מגעו מטמא אחד ופוסל אחד אף משכבו מטמא אחד ופוסל אחד. ונ"ל דלאו ראיה היא אדרבה משמע משכבו כמגעו היינו במה שנגע בבועל נדה כדאמר לעיל בפ"ק מעת לעת שבנדה משכבה ומושבה כמגעה מאי לאו מה מגעה לא מטמא אף משכבה לא מטמא אלמא לכאורה משמע דמגעה היינו שנגע בנדה אע"ג דלבתר הכי דחי ליה. אימא משכבה כמגע עצמה ועוד דלפום ריהטא דתלמודא משמע שאין בועל נדה קל מנדה אלא לענין משכב ומושב דפרט בו הכתוב ונתקו מטומאה חמורה אבל כל שאר חומרות שבנדה ישנן בבועלי נדה והאי דקאמר מה היא מטמאה אדם היינו במשא ובמגע ובמעיינותיה. ומה שהקשה השר מקוצי ממס' זבין ע"כ תנא ושייר דהא איכא מעיינות כדמוכח לקמן בעובדא דצדוקי שסיפר עם ר"ג וניתזה צינורא בפיו ונפלה לו לר"ג על בגדיו שקדם אצל אשתו לידע אם בועל נדה אלמא מעיינות מטמאין אלא תנא ושייר מעיינות וכל שאר טומאות של נדה ולא נקט אלא טומאה קלה של משכב ומושב שאינן מטמאין אלא אוכלין ומשקין. והך גופה ליתא בטמא מת: **אם** הן יושבות על כל דם ודם תקנה גדולה היא להם. פי' אם רואות דם אדום אחר דם ירוק יושבות עליו ז' נקיים משום דמספקא להו אם דם ירוק טמא אם לאו הלכך לכתחילה נוהגות טומאה בדם ירוק וכי חזיא בתר הכי דם אדום יושבות ז' על אותו דם אדום. זו תקנה גדולה היא